

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania T. Ż.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach
o przeliczenie renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 grudnia 2025 r.,
skargi ubezpieczonego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 20 kwietnia 2023 r., sygn. akt III AUa 1050/21,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 20 kwietnia 2023 r., III AUa 1050/21, oddalił apelację wnioskodawcy T. Ż. od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z 17 maja 2021 r., V U 2658/20, oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Kielcach w przedmiocie przeliczenia renty z tytułu niezdolności do pracy.

W sprawie tej ustalono, że przysługujące wnioskodawcy świadczenie było przeliczane decyzjami organu rentowego z 14 maja 2015 r. oraz 25 stycznia 2017 r. Do ustalenia podstawy wymiaru renty ostatecznie przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 8 lat kalendarzowych od 2001 r. do

2013 r. Wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 58,71%, a kwota bazowa - 3191,93 zł. Do ustalenia wysokości renty uwzględniono 62 miesiące okresów składkowych, 20 miesięcy - okresów nieskładkowych oraz 218 miesięcy brakujących do 25 lat stażu. Kontestowaną decyzją odmówiono wnioskodawcy dalszego przeliczenia świadczenia z uwagi na brak nowych dokumentów, które mogłyby wpłynąć na wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy. Sądu Okręgowy uznał powyższe decyzje za prawidłowe, a wnioskodawca - domagając się przeliczenia renty - nie przedłożył żadnych nowych dowodów.

Wnioskodawca w apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie łącznie kwoty 394.554,50 zł tytułem wyrównania renty, pobieranej od listopada 2014 r. oraz o taką samą kwotę tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia z uwagi na wprowadzenie go w błąd, wypłacanie świadczeń w zaniżonej wysokości, co spowodowało pogorszenie stanu jego zdrowia oraz przyczyniło się do innych jego problemów. Zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, prowadzących do przyjęcia, że pobierana przez niego renta z tytułu niezdolności do pracy wypłacana jest w prawidłowej wysokości.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za bezzasadną. Wskazał, że renta z tytułu niezdolności do pracy została przyznana wnioskodawcy w wysokości obliczonej zgodnie z art. 15 ust. 1 i art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 1749 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) na podstawie złożonych przez niego dokumentów (zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu). Na podstawie tych dokumentów wyliczono wskaźnik wysokości podstawy wymiaru, który wyniósł 58,71 %. Ten ostatni stanowi średnią dochodów z wymienionych lat w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia za poszczególne lata.

Sąd odwoławczy wskazał, że nie istnieją przepisy, które pozwalają na ustalenie tego wskaźnika w inny sposób. W szczególności brak jest podstawy prawnej do przyjęcia, że podstawą do obliczenia wysokości renty miałyby być średnie miesięczne wynagrodzenie z ostatniego miejsca pracy, wnioskowane w apelacji. Sąd przyznał, że wnioskodawca „przezwoicie zarabiał” (jak pisał w apelacji), ale tylko w latach 2009-2012. Jest to za krótki okres, aby tylko na jego podstawie ustalić wskaźnik wysokości podstawy wymiaru, co wynika wprost

z art. 15 ust. i 17 ust. 1 ustawy emerytalnej. Niska wysokość świadczenia nie jest zatem wynikiem błędu organu rentowego, ale obliczeń, dokonanych na podstawie obowiązujących przepisów. Dodatkowo Sąd podkreślił, że wnioskodawca nie złożył żadnych dokumentów, z których wynikałoby, że dochody w spornym okresie były wyższe niż wskazane, oraz że w innych latach osiągał dochody i opłacał składki na ubezpieczenie społeczne, a tylko takie mogłyby mieć znaczenie dla wysokości jego renty.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku wniósł pełnomocnik powoda, w podstawach skargi wskazując na naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 48 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r. poz. 917) w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. polegające na nieustanowieniu pełnomocnika z urzędu pomimo, iż z akt sprawy wynika, że wnioskodawca cierpi na schizofrenię paranoidalną i nie był w stanie reprezentować się samodzielnie, przez co mógł zostać pozbawiony możliwości obrony swoich praw.

Pełnomocnik powoda wskazał, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z art. 48 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego i wyrządza szkodę wnioskodawcy w wysokości 1.565.566,32 zł. Dodatkowo wskazał, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego i jego uchylenie oraz uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku przysługuje od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. określa w sześciu punktach wymagania, jakim powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku.

Są to: oznaczenie wyroku i zakres jego zaskarżenia (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz ich uzasadnienia (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (pkt 5) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6).

W przywołanym przepisie określone zostały wymagania, którym powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wszystkie wymagania określone w art. 424⁵ § 1 pkt 1-6 są samoistne i niezależne, każde powinno być wyraźnie wyodrębnione i wypełnione, nie mogą zatem być ani nawzajem zastępowane, ani pomijane (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05, LEX nr 1109453). Powinny być one wypełnione w sposób kumulatywny, zgodnie z ich procesową funkcją. Do omawianych wymagań skargi zalicza się, między innymi, przytoczenie podstaw kasacyjnych oraz ich uzasadnienie (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.). Przepis wyraźnie odróżnia podstawy skargi (sprecyzowane w art. 424⁴ k.p.c.) od wskazania przepisu prawa, z którym orzeczenie jest niezgodne, i nie może budzić wątpliwości, że skarga musi zawierać każdy z tych elementów, przedstawiony odrębnie.

Wniesiona skarga jest dotknięta wadą skutkującą jej odrzuceniem na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. (skarga podlega także odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu była lub jest możliwa). Wnioskodawca domagał się w sprawie ustalenia świadczenia na poziomie kwoty 5.939,50 zł. W decyzji zaś z 2015 r. wyliczony przez organ rentowy wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 58,71%, zaś podstawa wymiaru 1.873,98 zł. Biorąc pod uwagę samą wysokość przyznanego a żądanego świadczenia wyraźnie widać, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie wynosi powyżej 10.000 zł. Dodatkowo wnioskodawca domagał się zwrotu świadczenia za poprzednie okresy oraz zadośćuczynienia w kwocie 731.338,40 zł. Wskazał również, że wydanie zaskarżonego wyroku wyrządziło mu szkodę w wysokości 1.565.566,32 zł. Tym samym w niniejszej sprawie przysługiwała skarga

kasacyjna – w myśl art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia stanowi środek szczególnego rodzaju, gdyż przez jej wniesienie i uwzględnienie strona nie uzyskuje zmiany orzeczenia czy choćby jego wyeliminowania z obrotu prawnego, lecz jedynie prejudykat, który pozwoli jej realizować odpowiedzialność odszkodowawczą, jeżeli przez wydanie orzeczenia poniosła szkodę, a orzeczenie okazało się bezprawne. Z tej przyczyny skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie można traktować jak alternatywy dla apelacji, skargi o wznowienie postępowania czy choćby skargi kasacyjnej, a od dnia 3 kwietnia 2018 r. - skargi nadzwyczajnej. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2019 r., V CNP 1/19, LEX nr 2692664).

Natomiast do spełnienia przesłanki z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest istnienie realnej szkody w chwili wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W tym zakresie niezbędne jest przedstawienie w skardze wyodrębnionego wywodu i uprawdopodobnienie w nim wyrządzenia szkody ze wskazaniem jej rodzaju, czasu jej wystąpienia, rozmiaru oraz wykazanie istnienia związku przyczynowego pomiędzy szkodą a wydaniem zaskarżonego wyroku. Nie wystarczy zatem samo podanie kwoty, bez uzasadnienia jej pochodzenia czy też zasad wyliczenia jej wysokości.

W konsekwencji powyższego Sąd Najwyższy odrzucił niedopuszczalną skargę na niezgodność z prawem zaskarżonego wyroku na podstawie art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c., bez potrzeby ani procesowych możliwości jej merytorycznej oceny.

[r.g.]

